

Marcin SPYRA

Wydział Architektury, Politechnika Śląska

PARKI NAUKOWO – TECHNOLOGICZNE, ANALIZA WYBRANYCH PRZYKŁADÓW EUROPEJSKICH

Streszczenie. W artykule został zaprezentowany problem zespołów badawczo – rozwojowych (*R&D, reserch and development*), zlokalizowanych w Europie, powstałych i rozwijających się w ostatnich 20 latach. Przykłady zostaną przeanalizowane pod kątem:

- historii powstania oraz procesów, jakie doprowadziły do ich powstania,
- miejsca oraz znaczenia w strukturze przestrzennej miasta,
- układu przestrzennego.

SCIENCE AND TECHNOLOGY PARKS, ANALYZE OF THE SELECTED EUROPEAN EXAMPELS

Summary. The article considers to research and development complexes situated in Europe, constructed and developed within last 20 years. Each R&D complex will be analyzed according to:

- History and processes of its development,
- Its place and role in spatial structure of the town,
- Its spatial structure.

1. Wstęp

Zespoły badawczo – produkcyjne stały się istotnym elementem w krajobrazie miast. Przemysł zaczął być kojarzony z atmosferą kampusu uniwersyteckiego o wysokich parametrach architektonicznych i urbanistycznych. W nazewnictwie tego typu zespołów spotykamy się z określeniami: park technologiczny, technopark, technopole. Ostatnio popularność zyskało określenie park. Zwraca ono uwagę na doniosłą rolę sektora badawczego w takich zespołach.

W artykule przeanalizowane zostały trzy przykłady parków, usytuowanych w obrębie miasta, stanowiących jego fragment. Wszystkie trzy obiekty zlokalizowane są na terenie obszarów „przywracanych” do miasta. Ich powstanie jest elementem procesu transformacji zachodzącego w mieście. Opisywane parki naukowo – technologiczne powstały w przeciągu ostatnich 15 lat i cały czas intensywnie się rozwijają.

2. Berlin Adlershof – miasto nauki, technologii i mediów

Dzielnica Adlershof położona jest w południowo-wschodniej części miasta, na terenie dawnej NRD. Adlershof ma długie tradycje związane z badaniami. Decyzją, która zaważyła na przyszłości tego obszaru, było umieszczenie tu w roku 1952 obiektów telewizji oraz Wschodnioniemieckiej Akademii Naukowej. Na początku lat 90. zapadła decyzja przekształcenia terenu Adlershof w nowoczesne „miasto nauki”. W 1994 roku został wyznaczony obszar rozwoju nowej dzielnicy. Obejmował on teren 420 hektarów. W 1991 roku powstaje „Adlershof Development Society” firma, która ma zarządzać przekształceniami dzielnicy. W 1994 roku zostaje ona przekształcona w „Wista – Management GMBH”. Proces transformacji dzielnicy jest cały czas stymulowany i kontrolowany przez władze miasta Berlina (Senat Berlina). W 1991 roku zapadła decyzja o przeniesieniu do dzielnicy Adlershof Uniwersytetu Humbolta, zlokalizowanego do tej pory w centrum miasta. Równoległe z rozwojem funkcji uniwersyteckich następuje ekspansja firm związanych z mediami.

Rys.1. Usytuowanie dzielnicy w strukturze przestrzennej miasta. Opracowanie własne
Fig.1. Position of the district in spatial structure of the city. Prep.: author

Dzielnica Adlershof powiązana jest z istniejącą siecią dróg głównych Berlina. Ulice Rudolf Chaussee oraz Berliner Damm są najistotniejszymi połączeniami pomiędzy miastem a dzielnicą. Autostrada „BAB A 113” zapewnia dzielnicy połączenie z lokalną siecią autostrad oraz obwodnicą miasta „Berliner Ring”. Dojazd do Adlershof ze śródmieścia Berlina jest możliwy również za pomocą kolejki S-Bahn. W pobliżu Adlershof zlokalizowane są trzy międzynarodowe porty lotnicze.

Adlershof jest istotnym ośrodkiem akademickim. Zlokalizowany tu Uniwersytet Humbolta jest jednym z najważniejszych ośrodków akademickich w Niemczech.

Budowa nowoczesnego „miasta nauki”, jakim staje się Adlershof, przyczyniła się do pozytywnych przemian we wschodniej części Berlina, a szczególnie na jego przedmieściach. Całkowicie zrestrukturyzowany został teren dawnego lotniska, stare zabudowania akademii

naukowej. Zdecydowanie wzrosła ranga wschodnich przedmieść miasta. Przyciągnięte zostały nowe inwestycje (szczególnie wyspecjalizowane firmy z branży IT). Wielu młodych i dobrze wykształconych ludzi zdecydowało się na osiedlenie w nowej dzielnicy.

Rys. 2. Widok dzielnicy. Źródło: www.berlin.de

Fig. 2. Area view of the district. www.berlin.de

Autorami planu zagospodarowania dzielnicy Adlershof jest berlińskie biuro Machleidt + Partner. Struktura funkcjonalna dzielnicy zapewnia firmom nie tylko przestrzeń biurową czy laboratoryjną, ale również umożliwia im korzystanie z platformy wymiany informacji oraz zawierania nowych kontaktów (starannie zaprojektowane przestrzenie publiczne). Wszystkie te funkcje uzupełnione są przez wachlarz innych usług:

- Rekreacyjne: centralnie położony park, klub golfowy, klub tenisowy, park rolkowy, źródło wód termalnych.
- Mieszkaniowe: niskie obiekty mieszkaniowe wraz z przedszkolami, hotel.
- Handlowo – usługowe: centrum „Adlershofer Tor”, „Markplatz” oraz drobne usługi rozmieszczone na obszarze całej dzielnicy, liczne kantyny i bary.

Zabudowa Adlershof charakteryzuje się różnorodnymi gabarytami. Począwszy od budynków niskich (m.in. Centrum für Photonik und Optische Technologie¹, Berliner Elektronenspeicherring – Gesellschaft für Synchrotronstrahlung²) aż do średniowysokich (m.in. Centrum für Informations und Medientechnologie).

3. Cartuja 93 Scientific and Technological Park

Park naukowy Cartuja '93 zlokalizowany jest w Sewilli (Andaluzja, Hiszpania), tuż koło historycznego centrum miasta. Idea stworzenia parku technologicznego Cartuja '93 powstała w listopadzie 1988 roku. Polegała na stworzeniu zgrupowania instytucji naukowo – badaw-

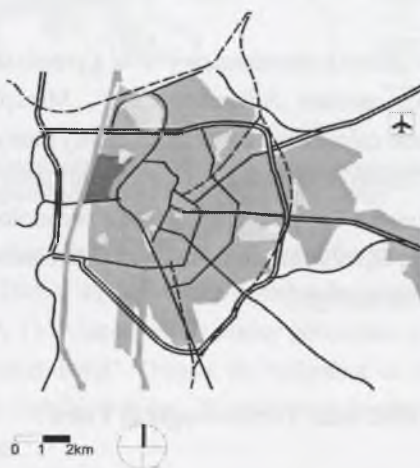
¹Autor: Sauerbruch & Hutton Architects.

²Autor: Brenner & Partner Architekten.

czych oraz na wytworzeniu powiązań (*synergy*) pomiędzy tymi instytucjami a światem przemysłu i biznesu. Pomysł ów ewoluował równoległe z ideą wystawy międzynarodowej Expo '92, która miała odbyć się w Sewilli. Obydwie inwestycje zostały zlokalizowane na jednym terenie. Lokalizacja zarówno Expo '92, jak i Cartuja '93 zostały poprzedzone intensywnym rozwojem infrastruktury Andaluzji (budowa autostrad, ekspresowa linia kolejowa Sewilla – Madryt).³

Lokalizację zespołu Cartuja '93 wyznacza rzeka Guadalquivir przepływająca przez Sewillę. Lokalizacja tuż koło historycznego centrum miasta zapewnia doskonały dostęp w ciągu kilku minut zarówno do śródmieścia Sewilli, jak i do terenów zielonych położonych na jej wschodnim obrzeżu. Działka, na której mieści się Cartuja '93, jest połączona z autostradą Madryt – Sewilla, która to droga zapewnia jej również dostęp do międzynarodowego lotniska w zachodniej części miasta. Dzięki bliskości centrum Sewilli, zespół ma również zapewniony dostęp do szybkiego połączenia kolejowego z Madrytem (pociąg ekspresowy AVE) oraz do portu rzeczno-żeglarskiego. Międzynarodowe lotnisko w Sewilli położone jest około 14 kilometrów od zespołu Cartuja '93.

Po zakończeniu Expo '92 miasto dysponowało doskonałą lokalizacją, która zyskała już określoną dobrą „markę”. Inwestycja w park Cartuja '93 pozwoliła na wykorzystanie potencjału tego terenu. Park Cartuja '93 przyczynił się do pozytywnych przemian zarówno miasta, jak i samego śródmieścia Sewilli (nowe miejsca pracy, rozwój szkół wyższych, powstanie zasobów powierzchni biurowej o doskonałej jakości, nowe tereny rekreacyjne). Przestrzenie Cartuja '93 zaktywizowała tereny położone nad rzeką Guadalquivir oraz „przywróciła” je do miasta.

Rys. 3. Usytuowanie dzielnicy w strukturze przestrzennej miasta. Opracowanie własne
Fig. 3. Position of the district in spatial structure of the city. Prep.: author

³ Castells M., Hall P. „Technopoles of the World”.

Zespół Cartuja '93 obejmuje obszar 750 tys. m². W strukturę budynków wpleciona została część obiektów wybudowanych na wystawę Expo '92.

W skład zespołu wchodzi następujące funkcje:

- Uniwersyteckie – Uniwersytet w Sewilli, kampus politechniczny.
- Badawcze, zarówno duże państwowe instytucje badawcze (m.in. Narodowe Centrum Badawczo – Rozwojowe), jak i około 20 mniejszych instytucji badawczo – rozwojowych, związanych głównie z prywatnymi przedsiębiorstwami.
- Biurowe.
- Usługowe – banki, agencje podróży, poczta, hotele.

4. VEGA – Parco Scintifico Technologico Di Venezia

Park technologiczny VEGA zlokalizowany jest pomiędzy Wenecją a Mestre. Zajmuje on fragment terenu dzielnicy portowej Porto Marghera. Początek rozwoju parku naukowego miał miejsce w 1993 roku. W tym to roku założona została organizacja zarządzająca parkiem o nazwie VEGA Parco Scintifico Technologico Di Venezia SCARL. W skład grupy założycielskiej wchodzi przedstawiciele władz regionalnych (Region Veneto), władz prowincji Wenecja oraz firm prywatnych. VEGA działa w ścisłej współpracy z dwoma uniwersytetami weneckimi (Ca'foscari oraz Venice Institute of Architecture).

Teren parku jest dobrze skomunikowany z miastem dzięki wielopasmowej drodze szybkiego ruchu (Via Della Liberta), łączącej zabytkową część Wenecji z Mestre. Park VEGA ma również dogodnie połączenie z autostradami: A4 z Mediolanu do Wenecji oraz A14 z Wenecji do Triestu. Park ten usytuowany jest również w niedużej odległości od głównej nitki kolejowej, łączącej Wenecję z Mestre. Dzięki temu dostęp do centrum miasta jest dogodny, a podróż zajmuje około 30 minut. Łączność z Europą i światem jest możliwa dzięki międzynarodowemu portowi lotniczemu w Wenecji, który jest oddalony około 9 kilometrów od zespołu.

Park VEGA odgrywa istotną rolę w procesie restrukturyzacji przemysłu ciężkiego, stoczniowego i chemicznego w Mestre. Można go traktować jako „projekt pilotażowy” restrukturyzacji Porto Marghera.

Park VEGA zajmuje obszar 9,4 ha (docelowo 26 ha). W skład zespołu wchodzi budynki laboratoryjne, biurowe oraz produkcyjne:

- Porta Dell'Innovazione (4250 m²).
- Pegaso, Antares oraz Complesso Pleiadi (9600 m²).
- Auriga – budynek laboratoryjny oddany do użytkowania w 2001 roku.
- Hammon – przebudowana i zrekonstruowana stara chłodnia przemysłowa.
- Cygnus, Lybra – budynki biurowo – laboratoryjne, powstałe w 2003 roku.

Rys. 4. Usytuowanie dzielnicy w strukturze przestrzennej miasta. Opracowanie własne
 Fig. 4. Position of the district in spatial structure of the city. Prep.: autor

5. Zakończenie

Parki naukowo-technologiczne odgrywają znaczącą rolę w strukturze przestrzennej miasta. Wpływają na poprawę konkurencyjności miasta, stymulują jego rozwój gospodarczy, przyciągają nowych mieszkańców (również tzw. „klasę kreatywną”⁴).

Relacja pomiędzy „atrakcyjnością” środowiska miejskiego⁵ a parkiem jest obustronna. Podstawowym wyznacznikiem lokalizacyjnym parku w mieście jest atrakcyjność jego przestrzeni. Z drugiej jednak strony, dzięki zastosowaniu umiejętnej strategii projektowej, również na pozornie mało atrakcyjnym obszarze, może „pojawić” się park naukowo-techniczny, przyczyniając się do wzrostu atrakcyjności takiej działki, a co za tym idzie i miasta.

Literatura

1. Benko G.: Geografia technopoli. Warszawa 1993.
2. Florida R.: The rise of the Creative Class. Basic Books, New York 2004.
3. Gasidło K.: Parki technologiczne. Próba analizy przestrzenno-funkcjonalnej. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. Architektura, Gliwice 1994.
4. Hall P., Castells M.: Technopoles of the World. Routledge, Londyn 1994.
5. Juzwa N.: Współczesne zgrupowania nauki i produkcji – przykłady francuskie. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, s. Architektura, Gliwice 1995.
6. Juzwa N.: Kształtowanie przestrzenne przemysłu na obszarach intensywnie zurbanizowanych. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 1988.
7. Scott A. J.: New Industrial Spaces: Flexible Production Organization and Regional Development in North America and Western Europe. Pion, Londyn 1988.
8. Materiały informacyjne parków naukowych – strony internetowe: www.adlershof.de, www.vegapark.it, www.cartuja93.es

⁴ Florida R. „The rise...”

⁵ „Atrakcyjność” rozumiana jest zarówno poprzez atrakcyjność krajobrazu, jak i poprzez doskonały dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, bliskość uczelni wyższych bądź instytucji badawczych, wysoko wykwalifikowana kadra pracownicza zamieszkująca dany obszar.